

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління
документознавства та інформаційної діяльності

ISSN 2617-4650

<https://doi.org/10.31713/st1-220180>

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

збірник наукових праць
Випуск 1-2, 2018 р.

Рівне – 2019

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Антонова С. Є. Державна політика у сфері професійної освіти в Рівненській області	5
Веретін Л. С. Теоретичні основи управління продуктивністю підприємств у емерджентному середовищі	10
Гладченко А. Ю. Макроекономічна рівновага на національному рівні	15
Альшаафі Мохамед Алі Відображення тенденцій інформатизації суспільства в сучасній системі охорони здоров'я.	21
Поляков М. В., Ханін І. Г., Бормотенко М. В., Косенчук С. Стратегія та тактика інноваційного розвитку підприємств ІТ-індустрії	28
Сазонець О. М., Ідріссі Сулейман Українські реалії зростання ІТ в контексті світової інформаційної асиметрії	36
Саленко А. С. Регуляторний вплив держави та інституційне забезпечення лібералізації економіки та підприємницької діяльності	41
Саричев В. І. Порівняльний контекст функціонування системи охорони здоров'я України та співпраця з міжнародними інституціями	53
Стець Н. В. Інституційна сфера функціонування сільського господарства та забезпечення збалансованого розвитку сільськогосподарських підприємств	63
СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	
Рустамов Ю., Алієв С. Оптимальні рішення для використання ірригації води	74
Бурачик А. І., Ільченко А. О. Вдосконалення системи державного регулювання медичної допомоги учасникам бойових дій в контексті військово-медичної доктрини України	79
Зима І. Я. Сутність та функції системи державного управління охороною здоров'я в інституційному середовищі	85
Маланчук Л. О. Дослідження розвитку інформаційних війн в Україні та світі	95
Мартинюк Г. Ф. Формування інформаційної культури бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи засобами НІКТ	99
Нікітенко С. В. Державне управління фізичною культурою і спортом в Україні. Історіографія проблеми	102
Сазонець І. Л., Гессен А. Є. Теоретичні та практичні підходи до формування державних і корпоративних соціальних програм	111
Тихончук Л. Х. Сучасний стан та напрями вдосконалення механізмів державного регулювання міжнародної економічної діяльності корпорацій	119
Фесянов П. О. Вивчення громадської думки у процесі здійснення державної політики: регіональний аспект	124
Цецик Я. П. Діяльність націонал-демократів на Волині у контексті нормалізаційної угоди з польським урядом 1935-1939 рр.	132

ECONOMIC ISSUES OF PUBLIC ADMINISTRATION

Antonova S. Y. State Policy in the Field of Professional Education in Rivnen Region	5
Veretin L. S. Theoretical Bases of Management of Productivity of Enterprises in the Emergency Environment	10
Hladchenko A. Y. Macroeconomic Equilibrium at the National Level	15
Alshaafi Mohamed Ali Displacement of Trends of Information Society in Modern System of Health Protection Systems	21
Poliakov M. V., Khanin I. H., Bormatenko N. V., Kosenchuk S. Strategy and Tactics of Innovative Development of it Industry Enterprises	28
Sazonets O. M., Idrissi Soulaïmane Ukrainian Realities of it Growth in the Context of the World Information Asymmetry	36
Salenko A. S. Regulatory Influence of the State and Institutional Provision of Liberalization of Economy and Enterprise Activity	41
Sarychev V. I. Comparative Context of the Functioning of Ukraine's Health System and Cooperation With International Institutions	53
Stets N. V. Institutional Sphere of Functioning of Agriculture and Ensuring Balanced Development of Agricultural Enterprises	63
STRATEGIES AND TACTICS OF PUBLIC ADMINISTRATION	
Rustamov Y., Aliyev S. The Optimal Irrigation Under Water Use Decisions	74
Burachyk A. I., Ilchenko A. O. Improving the System of Public Regulation of Medical Aid For Participants of Malays of Action in the Context of the Military Doctrine of Ukraine	79
Zyma I. Ya. The Essence and Functions of Public Health Management System in the Institutional Environment	85
Malanchuk L. O. Study on the Development of Informational War in Ukraine and The World	95
Martyniuk H. F. Formation of Information Culture of Bacalawyers From Information, Library and Archival Affairs by NICT	99
Nikitenko S. V. State Management of Physical Culture and Sports in Ukraine. Historiography Problem	102
Sazonets I. L., Hessen A. Ye. Theoretical and Practical Approaches to the Formation of Public and Corporate Social Programs	111
Tykhonchuk L. Kh. Modern State and Directions for Improvement of Mechanisms Public Regulation of International Economic Activities of Corporations	119
Fesianov P. O. Study of Public Opinion in the Process of Implementing State Policy: Regional Aspect	124
Tsetsyk Y. P. Activities Of National Democrats to the Volyn in the Context of the Normalization Agreement With the Polish Government of 1935-1939	132

УДК 351.77:61

<https://doi.org/10.31713/st1-2201811>

JEL Classification: F 52, H 56, I 18

Бурачик А. І.

к.м.н.,
начальник госпіталю
Комунальне підприємство «Рівненський обласний
Госпіталь ветеранів війни»

Ільченко А. О.

магістр державного управління,
кафедра державного управління,
документознавства та інформаційної діяльності
Національний університет водного
господарства та природокористування, м. Рівне

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ В КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЇ ДОКТРИНИ УКРАЇНИ**Burachuk A. I.**

Ph.D. in Medical science
Head of the hospital
Municipal Enterprise «Rivne Regional
Hospital of Veterans of War»

Ilchenko A. O.

Master of Public Administration
Department of Public Administration,
Documentation and Information Activities
National University of Water
and Environmental Engineering, Rivne

IMPROVING THE SYSTEM OF PUBLIC REGULATION OF MEDICAL AID FOR PARTICIPANTS OF MALAYS OF ACTION IN THE CONTEXT OF THE MILITARY DOCTRINE OF UKRAINE

В статті запропоновано напрями вдосконалення системи державного регулювання медичної допомоги учасникам бойових дій в контексті військово-медичної доктрини України. Проаналізовано функції центральних органів управління та місцевих органів влади, розглянуто приклад діяльності госпіталю для учасників бойових дій рівненської області.

The article proposes directions for improving the system of state regulation of medical assistance to participants in military operations in the context of military medical doctrine of Ukraine. The functions of central government and local authorities are analyzed, an example of the hospital's activity for participants in combat operations in the Rivne region is considered.

Ключові слова: система, державного, управління, медична, допомога, учасники, бойові, дії, доктрина.

Keywords: system, state, management, medical, help, participants, combat, actions, doctrine.

Постановка завдання. Сучасний етап функціонування системи державного управління в Україні проходить в умовах військового конфлікту та скрутної гуманітарної ситуації на Сході України. Цей конфлікт і умови розвитку цивільних сфер життя на Сході країни торкнулися усіх сфер суспільно-політичного та економічного життя країни. Особливо актуальними є питання функціонування системи медичного забезпечення та системи охорони здоров'я в Україні в цілому та в регіонах, що наближені до зони конфлікту. Безумовно є важливими питання своєчасної, ефективної медичної допомоги бійцям АТО в районі проведення бойових дій. Безпосередньо питання організації медичного забезпечення в зоні бойових дій вирішуються спільно Міністерством оборони України та Міністерством охорони здоров'я України. Однак питання довготривалого лікування, адаптації до мирного життя, подолання посттравматичних синдромів та лікування застарілих ран потребують регулюючого впливу органів державного управління різних рівнів та функціональних напрямків. Для ефективної допомоги учасникам бойових дій необхідна перебудова всієї системи охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед науковців, що досліджують стан державного управління системи охорони здоров'я України та напрями трансформації цієї системи слід визначити таких авторів як І.Л. Сазонець та І.Я. Зима. В монографічних дослідженнях: «Соціальні інститути в трансформації державної системи управління охороною здоров'я» [1], «Інституційна трансформація державного управління охороною здоров'я: Україна та іноземний досвід» [2] науковці охопили значне коло питань охорони здоров'я. О.В. Баєва в роботі «Основи менеджменту охорони здоров'я досліджувала управлінські аспекти медичних послуг [6]. Крім того, проф. Гладун З.С. в монографії «Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування та реалізації)» [3] досліджував соціально-економічні аспекти функціонування вітчизняної системи охорони здоров'я. Монографія «Управління підприємницькою діяльністю в галузі охорони здоров'я» вийшла під редакцією

О.В. Баєвої, І.М. Солоненка [5], колектив авторів Лазоришинець В.В., та ін. підготували монографію «Державне управління охороною здоров'я України» [4]. Однак наукових праць в сфері державного управління регулювання медичної допомоги учасникам бойових дій ще недостатньо.

Мета статті. Саме тому метою статті є дослідження напрямів вдосконалення системи державного регулювання медичної допомоги учасникам бойових дій в контексті військово-медичної доктрини України. Запропонований контекст розгляду матеріалу є актуальним тому, що сама військово-медична доктрина нещодавно прийнята, але її загальний зміст та постатейний розгляд є предметом пильної уваги медичної громадськості та державних службовців з метою найскорішого впровадження її положень.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах Державну політику України у сфері охорони здоров'я реалізовує Міністерство охорони здоров'я України, діяльність якого спрямована на досягнення таких стратегічних цілей:

підвищення якості надання медичної допомоги, забезпечення рівного доступу до медичних послуг;

формування умов для стабільного розвитку системи охорони здоров'я на довгострокову перспективу;

відновлення високих моральних, етичних, професійних принципів у діяльності медичного працівника та піднесення престижу медичної професії в суспільстві;

забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя;

проведення цілеспрямованої роботи з подовження середньої очікуваної тривалості життя [7].

Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням, забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері створення, виробництва, контролю якості та

реалізації лікарських засобів, медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також забезпечує формування державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення [7].

МОЗ у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства. Основними його завданнями є:

- забезпечення в межах повноважень, передбачених законом, додержання закладами охорони здоров'я, підприємствами, установами та організаціями права громадян на охорону здоров'я та прав пацієнта;

- підготовка пропозицій стосовно визначення пріоритетних напрямів розвитку охорони здоров'я, розробляє та організовує виконання державних комплексних та цільових програм охорони здоров'я;

- організаційне керівництво судово-медичною і судово-психіатричною службами;

- керівництво службою медицини катастроф;

- визначення пріоритетних напрямів розвитку системи екстреної медичної допомоги;

- погодження щорічних регіональних планів функціонування та розвитку системи екстреної медичної допомоги в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та Севастополі;

- визначення єдиних вимог і критеріїв до закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги та їх структурних одиниць, а також до закладів охорони здоров'я, які можуть бути залучені до надання екстреної медичної допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, здійснює контроль за дотриманням таких вимог і критеріїв;

- визначення єдиних кваліфікаційних вимог до медичних та інших працівників закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги та їх структурних одиниць;

- організація наукового забезпечення

функціонування системи екстреної медичної допомоги [7].

МОЗ з метою організації своєї діяльності:

- 1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контролю за їх реалізацією в апараті МОЗ, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління;

- 2) здійснює добір кадрів в апарат МОЗ, на підприємства, в установи та організації, що належать до сфери його управління, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників апарату МОЗ;

- 3) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, організацію внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту та їх здійснення на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління МОЗ;

- 4) здійснює контроль за діяльністю підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління;

- 5) організовує планово-фінансову роботу в апараті МОЗ, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення порядку ведення бухгалтерського обліку;

- 6) забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів;

- 7) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом: реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, захист інформації з обмеженим доступом, а також технічний захист інформації, здійснення контролю за їх збереженням в апараті МОЗ [7].

На регіональному рівні відповідальним органом є управління охорони здоров'я обласних державних адміністрацій. Основними завданнями управління (на прикладі Рівненської області) є:

- забезпечення реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я в області;

- управління закладами охорони здоров'я які утримуються за рахунок коштів обласного бюджету, організація їх кадрового, матеріально-

технічного і методичного забезпечення у межах своїх повноважень;

прогнозування мережі закладів охорони здоров'я області для нормативного забезпечення населення медико-санітарною допомогою;

здійснення заходів, спрямованих запобіганню інфекційних захворювань, епідеміям і на їх ліквідацію в межах області;

організація надання медико-санітарної допомоги населенню області, роботи органів медико-соціальної експертизи, обласних закладів судово-медичної та судово-психіатричної експертизи;

забезпечення виконання актів законодавства в галузі охорони здоров'я і т.ін. [8].

З поданого аналізу можна побачити, що надання медичної допомоги учасника бойових дій не прописана на теперішній час в головних завданнях центральних та регіональних органах державного управління. Не дивлячись на великий перелік спеціальних нормативних актів у галузі військової медицини, які були прийняті в період з 2014 року в нашій країні була нагальною необхідність прийняття законодавчого документа, який зможе об'єднати функції різних відомств та узгодити їх роботу в цьому напрямку. До таких документів на нашу думку відноситься військово-медична доктрина України. На теперішній час, як свідчить аналіз Постанови Верховної Ради України Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про військово-медичну доктрину України» [9] та відповідна Постанова Кабінету міністрів України [10] цей документ регламентує в цьому напрямі діяльність Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів. Зокрема Кабінету Міністрів України він ставить наступні завдання:

1) доручити Міністерству оборони України спільно із заінтересованими міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами і організаціями, представниками комітетів Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, національної безпеки і оборони невідкладно доопрацювати проект Воєнно-медичної доктрини з урахуванням висловлених під час парламентських слухань та напрацьованих органами державної влади з урахуванням практичної діяльності зауважень і

пропозицій та в установленому порядку внести Президентові України на затвердження;

2) під час розроблення проекту Державного бюджету України на 2016 рік та наступні роки передбачати видатки на:

здійснення заходів щодо створення єдиного медичного простору шляхом реформування системи охорони здоров'я України;

впровадження положень Воєнно-медичної доктрини;

фінансування державних програм, спрямованих на медичне забезпечення та психологічну реабілітацію постраждалих учасників АТО;

обов'язкове медичне обстеження стану здоров'я демобілізованих учасників АТО із залученням фахівців із психологічної та фізичної реабілітації, надання їм першочергового санаторно-курортного лікування, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;

3) розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів України:

про внесення змін до деяких законів України щодо визнання військовозобов'язаними усіх медичних працівників;

про альтернативну (невійськову) службу (нова редакція), що відповідає сучасним потребам суспільства;

про психіатричну допомогу (нова редакція), зокрема передбачивши у ньому вимоги до організації та надання громадянам медико-психологічної допомоги та реабілітації, у тому числі постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій;

про державний мобілізаційний резерв, передбачивши в ньому механізми створення, зберігання та оновлення необхідних резервів та ресурсів для надання медичної допомоги населенню;

про парамедицину;

про гуманітарну допомогу (нова редакція), передбачивши в ньому механізми безперешкодного надходження та отримання гуманітарної та благодійної допомоги;

про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування;

про Загальнодержавну програму медичної, фізичної, психологічної, трудової та соціальної реабілітації учасників військових конфліктів, передбачивши співпрацю з міжнародними

організаціями щодо започаткування нових і продовження реалізації наявних відповідних міжнародних проектів;

4) розробити і затвердити:

єдину систему медичної евакуації, надання домедичної, екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги військовослужбовцям і цивільному населенню, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій, з урахуванням досвіду функціонування Державної служби медицини катастроф, центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, медичних служб військових та спеціальних формувань при ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій в мирний час та в особливий період в рамках єдиної державної системи цивільного захисту України;

шляхи евакуації соціально незахищених верств населення у випадках надзвичайних ситуацій;

єдину концепцію соціального захисту військовослужбовців і цивільного населення, які постраждали в умовах надзвичайних ситуацій;

концепцію охорони психічного здоров'я військовослужбовців і цивільного населення;

концепцію патріотичного виховання в родині;

стандарти висвітлення у засобах масової інформації та інформування населення щодо військових подій та воєнно-медичної ситуації, загроз життю і здоров'ю військових та цивільного населення;

5) забезпечити створення:

єдиного медичного простору з можливістю перепрофілювання цивільних медичних закладів у військові медичні заклади з відповідним медичним забезпеченням та професійною підготовкою;

«аварійного резерву» лікарських засобів та виробів медичного призначення у відділеннях екстреної медичної допомоги багатопрофільних лікарень на випадок необхідності надання медичної допомоги великій кількості постраждалих;

єдиної системи комунікацій і оповіщення населення в надзвичайних ситуаціях та ситуаціях військового характеру, системи комунікацій медичних закладів та закладів захисту життя і здоров'я громадян України;

єдиного реєстру учасників бойових дій (учасників АТО) на базі управлінь праці та соціального захисту з метою постійного моніторингу своєчасності лікування і реабілітації поранених, постраждалих і хворих;

єдиної системи прижиттєвої і постмортальної ідентифікації всіх військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів України (відбитки пальців, жетони, чіпи, індивідуальні номери) [9].

Крім цього проект доктрини передбачає цілу низку заходів цивільної оборони, оздоровлення, виховання і т.і.

Висновки. Сучасна система державного регулювання медичної допомоги учасникам бойових дій може надати багато прикладів свого ефективного функціонування. Одним з таких прикладів є КП «Рівненський обласний госпіталь ВВ» – багатопрофільний медичний заклад потужністю 240 ліжок. Рівненський обласний госпіталь інвалідів війни – багатопрофільний лікувальний заклад вищої акредитаційної категорії, методичний центр з організації надання медичної допомоги ветеранам війни, що проживають в області. Щорічно в медичному закладі в санаторних умовах лікуються близько 5 000 ветеранів: це учасники бойових дій, політв'язні та репресовані, вояки УПА, а також усі ті, хто народився до 1932 року (згідно із Законом про статус ветеранів війни). Госпіталь перебуває на повному державному забезпеченні, лікування і медичні послуги надаються безкоштовно. У процесі лікування хворі отримують медикаментозні препарати безкоштовно та забезпечені 5-разовим дієтичним харчуванням, на час лікування можуть проживати в лікувальних корпусах або у котеджному містечку на території госпіталю.

Функціонування такого лікувального закладу є прикладом ефективною співпраці центральних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, однак реалізація нещодавно прийнятої «Військово-медичної доктрини» підніме управлінські процеси в сфері медичної допомоги учасникам бойових дій на новий рівень.

Список використаних джерел

1. Сазонець І. Л., Зима І. Я. Соціальні інститути в трансформації державної системи управління охороною здоров'я : монографія. Рівне : Волин обереги, 2018. 168 с.
2. Інституційна трансформація державного управління охороною здоров'я: Україна та іноземний досвід : колективна монографія / І. Л. Сазонець, І. Я. Зима та ін. ; за наук. ред. д.е.н., проф. Сазонця І. Л. Рівне : Волин обереги, 2019. 350 с.
3. Гладун З. С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування та реалізації) : монографія. Тернопіль, Економічна думка, 2005. 460 с.
4. Державне управління охороною здоров'я України : монографія. / В. В. Лазоришинець, Г. О. Слабкий, Н. П. Ярош, Л. А. Чепелевська, М. В. Шевченко, А. С. Кутуза, О. М. Ціборовський, С. В. Істомин, Н. Ю. Кондратюк, Н. Т. Кучеренко, Г. М. Тяпкін. К., ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», 2014. 312 с.
5. Управління підприємницькою діяльністю в

- галузі охорони здоров'я : кол. моногр. / О. В. Баєва, М. М. Білінська, Л. І. Жаліло та ін. ; за ред. О. В. Баєвої, І. М. Солоненка. К. : МАУП, 2007. 376 с.
6. Баєва О. В. Основи менеджменту охорони здоров'я : навч. посібник. К. : МАУП, 2007. 328 с.
7. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <http://moz.gov.ua/> (дата звернення: 15.05.2019).
8. Рівненська обласна державна адміністрація. URL: <http://www.rv.gov.ua/sitenew/data/upload/photo/uoZ.PDF> (дата звернення: 15.05.2019).
9. Постанова Верховної Ради України Про рекомендації парламентських слухань «Про військово-медичну доктрину України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-viii> (дата звернення: 15.05.2019).
10. Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 910. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018>. (дата звернення: 15.05.2019).

References

1. Sazonets I. L., Zyma I. Ya. Sotsialni instytuty v transformatsii derzhavnoi systemy upravlinnia okhoronoiu zdorovia : monohrafiia. Rivne : Volyn oberehy, 2018. 168 s.
2. Instytutsiina transformatsiia derzhavnoho upravlinnia okhoronoiu zdorovia: Ukraina ta inozemnyi dosvid : kolektyvna monohrafiia / I. L. Sazonets, I. Ya. Zyma ta in. ; za nauk. red. d.e.n., prof. Sazontsia I. L. Rivne : Volyn oberehy, 2019. 350 s.
3. Hladun Z. S. Derzhavna polityka okhorony zdorovia v Ukraini (administratyvno-pravovi problemy formuvannia ta realizatsii) : monohrafiia. Ternopil, Ekonomichna dumka, 2005. 460 s.
4. Derzhavne upravlinnia okhoronoiu zdorovia Ukrainy : monohrafiia. / V. V. Lazoryshynets, H. O. Slabkyi, N. P. Yarosh, L. A. Chepelevska, M. V. Shevchenko, A. S. Kutuza, O. M. Tsiborovskyi, S. V. Istomyn, N. Yu. Kondratiuk, N. T. Kucherenko, H. M. Tiapkin. K., DU «Ukrainskyi instytut stratehichnykh doslidzhen MOZ Ukrainy», 2014. 312 s.
5. Upravlinnia pidpriemnytskoiu diialnistiu v

- haluzi okhorony zdorovia : kol. monohr. / O. V. Baieva, M. M. Bilinska, L. I. Zhalilo ta in. ; za red. O. V. Baievoi, I. M. Solonenka. K. : MAUP, 2007. 376 s.
6. Baieva O. V. Osnovy menedzhmentu okhorony zdorovia : navch. posibnyk. K. : MAUP, 2007. 328 s.
7. Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy. URL: <http://moz.gov.ua/> (data zvernennia: 15.05.2019).
8. Rivnenska oblasna derzhavna administratsiia. URL: <http://www.rv.gov.ua/sitenew/data/upload/photo/uoZ.PDF> (data zvernennia: 15.05.2019).
9. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy Pro rekomendatsii parlamentskykh slukhan «Pro viskovo-medychnu doktrynu Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-viii> (data zvernennia: 15.05.2019).
10. Pro zatverdzhennia Voienno-medychnoi doktryny Ukrainy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 zhovtnia 2018 r. № 910. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018>. (data zvernennia: 15.05.2019).

Рецензент: д.е.н., професор Л. І. Безтелесна